

ROGO - ANUL OMAGIAL
AL PĂSTORĂRII
PĂRINȚILOR ȘI COPILOR

PREOT PETRE VINTILESCU

PREOTUL
ÎN FAȚA CHEMĂRII SALE
DE PĂSTOR AL SUFLETELOR

arătăm cu o inimă curată marelui Împărat și ne dă vigoare pentru lucrările de peste zi”²².

Preotul de mir nu poate observa zilnic, cu strictețe, rânduiala rugăciunii ținută de călugări în mănăstire; totuși scurtele și comunele rugăciuni, care intră în datoria oricărui credincios, seara și dimineața, ar fi prea puțin pentru viața lui spirituală. O scurtă lectură din Sfânta Scriptură și citirea vieții sfântului zilei înseamnă, pentru preotul de enorie, un contact fertil pentru pietatea sa și un „memento” suficient, pentru a nu-l lăsa să-și piardă și nici chiar să-și slăbească în multiplele forme de activitate socială, în care chemarea sa îl obligă să se amestece, conștiința profundă de slujitor al lui Dumnezeu.

Desigur, „retragerile” periodice în mănăstiri sau în alte locuri cu atmosferă religioasă și îmbietoare la reculegere, organizate cu îngrijire și corespunzător condițiilor specifice ale preotului Bisericii Ortodoxe, pot fi împrejurări supreme de orientare în misiunea pastorală și pentru refacerea deficitelor provocate de o activitate pastorală oboșitoare și covârșită de atâtea cerințe.

CUPRINS

NOTĂ EDITORIALĂ	/ 5
PREFAȚĂ	/ 9
1. TEMEIURILE MISIUNII PREOTULUI	
I. CHEMAREA PĂSTORULUI CREȘTIN	/ 13
Poziția păstorului de suflete în planul mântuirii	/ 13
Demnitatea și responsabilitatea sarcinii preoției	/ 18
Vocația	/ 28
II. IUBIRE, DEVOTAMENT ȘI JERTFĂ	/ 35
Neajunsurile și greutățile preoției	/ 35
Dragostea creștină ca resort al chemării pastorale.	
Zelul pastoral. Devotament și jertfă	/ 43
Temelia teologică a carității pastorale	/ 49
III. VERIFICAREA PRACTICĂ A IUBIRII PASTORALE	/ 53
Zelul pastoral – criteriu al activității preotului	/ 53
Decepție și descurajare în slujirea preotească	/ 59
Refacerea zelului pastoral în deficit	/ 69

²² Cardinal GIBBONS, *L'Ambassadeur du Christ*, Paris, 1897, p. 67.

Res2e ÎNSUȘIRILE NECESARE PREOTULUI

I. MORALITATEA EXEMPLARĂ ȘI SFINȚENIA VIEȚII PREOTULUI	/ 81
Exemplul vieții preotului în edificarea credincioșilor	/ 81
Sfințenia cerută preotului de sarcina sa de liturghisitor	/ 90
Virtuțile necesare preotului în viața sa cotidiană	/ 97
Viața de familie a preotului	/ 121
II. INSTRUIREA PREOTULUI	/ 143
A. Știința necesară preotului	/ 143
B. Considerații asupra rolului și pregătirii culturale a preoților în vechime	/ 147
C. Cadrul instrucției preotului în școala bisericească	/ 150
3. CHEMAREA PREOTULUI ÎN LUMINA PRINCIPALELOR SALE ÎNDATORIRI	
I. ÎNDATORIREA PREOTULUI DE A ÎNVĂȚA POPORUL	/ 169
Cateheza	/ 172
Predica	/ 179
II. PREOTUL – MIJLOCITOR AL HARULUI DIVIN	/ 185
Rolul preotului în sfințirea credincioșilor	/ 185
Activism și ritualism	/ 190

I. CHEMAREA PĂSTORULUI CREȘTIN

Poziția păstorului de suflete în planul mântuirii

Sarcina preotului ca păstor, întrucât vizează ca scop final mântuirea sufletelor, este divină, atât prin originea sau instituirea ei, cât și prin îndeplinirea sau exercitarea ei.

Funcția de păstor a preotului nu este, așadar, o întreprindere a sa personală și nici nu este exercitată în numele vreunei autorități lumești sau temporale. El este, într-adevăr, membru al societății în care trăiește, activează ca preot în mijlocul semenilor săi, este ales dintre ei, dar este pus la dispoziția acelor nevoi ale lor care privesc mântuirea. Însă, auspiciile sub care se acționează lucrarea preoției, precum și obiectul final transcendent al misiunii sale îi imprimă un caracter supranatural.

Sf. Apostol Pavel amintește că „orice arhiereu, fiind luat dintre oameni, este pus pentru oameni, spre cele către Dumnezeu, ca să aducă daruri și jertfe pentru păcate” (*Evrei 5, 1*). Preotul reprezintă și servește în mijlocul societății omenești acea categorie de interese care privesc

și derivă din raportul omului cu Dumnezeu. Întreaga autoritate a funcției sale vine de sus, este un dar, care nu este în puterea oamenilor a-l da. El predică o doctrină care nu aparține lumii, el mijlocește oamenilor împărțirea harului care vine din cer, el dirijează privirile și speranțele lumii spre cer.

De altfel, numărul de oameni atribuit păstoririi preotului este determinat nu după un criteriu civil sau omenesc, ci după selecția botezului, adică acei care au fost făcuți membri ai bisericii sau ai trupului mistic al lui Hristos. Sf. Apostol Petru atrage atenția mai marilor bisericii că turma pe care o păstoresc este a lui Dumnezeu și El este cel ce le-a încredințat-o: „Păstoriți turma lui Dumnezeu, dată în paza voastră, cercetând-o, nu cu silnicie, ci cu voie bună, după Dumnezeu, nu pentru câștig urât, ci din dragoste” (1 Petru 5, 2).

Prin urmare, preotul nu este în slujba societății decât în sensul impropriu al cuvântului, numai indirect. În realitate, el este în slujba cerului, el este „omul lui Dumnezeu” (1 Timotei 6, 11), adică un om însărcinat cu slujba lui Dumnezeu, este un om în serviciul lui Dumnezeu.

De altfel, în toate religiile, preotul are o caracteristică sfântă, care face din el un reprezentant al lumii de sus. În Biserica creștină, participarea preotului la opera divină este cu mult mai accentuată și mai deplină, întrucât menirea lui este să continue în lume opera Mântuitorului. El este agentul prin care moștenirea cerească a lui Hristos continuă să se răspândească în această lume.

„Unul este Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni” (1 Timotei 2, 5); este, precum sublinia Sf. Apostol Pavel, Mântuitorul Iisus Hristos. El este cel care a realizat opera

mântuirii, pentru aplicarea ei individuală în timp, pentru împărțirea roadelor ei tuturor sufletelor până la sfârșitul veacului. El a trebuit să dea împuternicire specială, a trebuit să lase reprezentanți care, prin mijlocirea tainelor și ierurgiilor, să împărțasească harul sfințitor, luminând mințile și călăuzind voințele. „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi” (Ioan 20, 21), s-a adresat Mântuitorul către ucenicii Săi, în ziua Învierii sale, indicând astfel clar misiunea lor și a succesorilor lor, de trimiși și de continuatori ai lucrării de mântuire în lume.

Păstorii Bisericii creștine sunt calificați de către Sf. Apostol Pavel „ca slujitori ai lui Hristos și ca iconomi ai tainelor lui Dumnezeu” (1 Corinteni 4, 1). Așadar, în opera mântuirii, față de Mântuitorul Iisus Hristos, care este Însuși săvârșitorul ei, preotul nu este decât trimisul Său, reprezentantul Său, un ministru secundar al operei sfințitoare, în absolută funcție și dependență de împuternicirea care i se transmite de la Mântuitorul, prin hirotonia canonică.

Toată lucrarea preotului în enoria care i s-a încredințat spre păstorie, se săvârșește prin delegație, prin plenipotența pe care o deține de la Mântuitorul: „În numele Meu, demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi” (Marcu 16, 17; Faptele Apostolilor 16, 18). Preotul este deci un delegat, un locțiitor al Mântuitorului (2 Corinteni 5, 10), continuând slujba în numele său și, ca reprezentant legal, are plenitudinea puterii, potrivit asigurării exprese dată apostolilor: „Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute” (Ioan 20, 23). Chemarea preotului și puterea lui față de suflete îi vine de la Hristos, precum se exprima Sf. Apostol Pavel: „Toate le pot întru Hristos, Cel

care mă întărește” (*Filipeni* 4, 13), sau „Mulțumesc Celui ce m-a întărit, lui Hristos Iisus, Domnul nostru, că m-a socotit credincios și m-a pus să-I slujesc” (*1 Timotei* 1, 12).

Preotul pus la păstorirea sufletelor este direct în slujba Mântuitorului, pe terenul operei mântuirii. Dependența chemării sau a sarcinii și demnității sale de păstor o ilustrează titlul de „Păstorul cel mare al oilor” (*Evrei* 13, 20), pe care Sf. Apostol Pavel îl dă Mântuitorului Iisus Hristos, sau de „Mai-marele păstorilor” (*1 Petru* 5, 4), cum zice Sf. Apostol Petru, ceea ce înseamnă că de la El derivă sarcina și puterea păstorilor Bisericii.

Dar preotul este și organ al Sfântului Duh, cu asistența căruia el continuă opera Mântuitorului în lume, precum El a instruit și a încurajat pe Sfinții Apostoli în noaptea prinderii Sale: „Și Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă ca să fie cu voi în veac, Duhul Adevărului, pe Care lumea nu poate să-L primească, pentru că nu-L vede, nici nu-L cunoaște; voi Îl cunoașteți, că rămâne la voi și în voi va fi!” (*Ioan* 14, 16-17); „Dar Mângâietorul, Duhul Sfânt, pe Care-L va trimite Tatăl, în numele Meu, Acela vă va învăța toate și vă va aduce aminte despre toate cele ce v-am spus Eu” (*Ioan* 14, 26). La păstoria turmei sau a Bisericii lui Dumnezeu, preoții sunt puși și întăriți de Duhul Sfânt, după învățătura Sf. Apostol Pavel: „Drept aceea, luați aminte de voi înșivă și de toată turma, întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstrați Biserica lui Dumnezeu, pe care a câștigat-o cu însuși sângele Său” (*Faptele Apostolilor* 20, 28).

Pe de altă parte, Sfântul Duh fiind „Dumnezeul a tot harul” (*1 Petru* 5, 10), preotul se găsește neîncetat într-un raport de serviciu, de organ sau de instrument al Său, în

toate împrejurările în care este chemat să sfințească viața credincioșilor prin sfințele slujbe. În același timp, în rolul său de conducător al sufletelor la mântuire, preotul trebuie să îndrume pe credincioși pe căile potrivite și corespunzătoare mântuirii. În acest sens a determinat Mântuitorul acțiunea Sfântului Duh în activitatea urmașilor săi și raportul lor cu Mângâietorul, care va învăța și va aduce aminte de toate cele spuse de El în timpul vieții sale pe pământ.

Din toate acestea rezultă că, în virtutea poziției sale de reprezentant, de ministru și delegat al Mântuitorului Iisus Hristos pentru continuarea sau aplicarea operei Sale de mântuire a sufletelor și de organ al Sfântului Duh pentru sfințirea și conducerea lor, preotul așezat la păstoria unei enorii este legat cu responsabilitate nu numai în virtutea unei elementare iubiri creștine, a acelei iubiri care zămislește mila pentru cei care trebuie smulși din locul osândei veșnice, ci se găsește fixat și juridic.

Prin hirotonie și instalarea sa în mijlocul turmei, preotul s-a încărcat cu o delegație și, în virtutea unui quasi-contract, este obligat să aibă grijă și să arate zel într-o operă organizată pentru mântuirea și salvarea sufletelor. Deci, în enorie ori în mijlocul colectivității sociale sau a comunității, fie ea parohie, școală, internat, regiment, societate sau un alt gen de grupare a sufletelor unde a fost orânduit, preotul „s-a fixat mai presus de toți cei care se îndeletnicesc cu întreprinderi pământești, întrucât Dumnezeu a făcut din el un artist sau un meșteșugar al eternității”¹.

¹ Abbé Thellier de PONCHEVILLE, „Dans la mêlée de son temps”, în: *La vie catholique*, 320/1930, 15 noiembrie, p. 1.

În toată activitatea lui însă, dar mai cu seamă în exercitarea datoriei lui de învățător sau de propovăduitor al Evangheliei, precum și în materie de disciplină, preotul să nu uite că slujba lui este dependentă. El este obligat să păstreze unitatea cu Biserica sau cu ierarhia, prin care deține sarcina sa pastorală. Greșelile eventuale ale administrației bisericești nu justifică actele de insubordonare, decât în cazul prevăzut de canoane (erezia și schisma). În tot ceea ce predică și învață, preotul trebuie să se preocupe de punctul de vedere al Bisericii Ortodoxe, pe care este dator să-l afirme și să-l facă simțit.

Demnitatea și responsabilitatea sarcinii preoției

a) *În lumina funcției de liturghisitor.* Calitatea de reprezentant și delegat împuternicit al Mântuitorului, de administrator al tainelor Sale și de instrument sau organ al Sfântului Duh, situează demnitatea preoției pe o treaptă foarte înaltă.

În primul rând, funcția de liturghisitor creează preotului o stare de intimitate, de contact apropiat cu Dumnezeu, o onoare, a cărei distincție și sublimitate nimeni nu a înfățișat-o într-un tablou mai impresionant, mai intuitiv și mai atrăgător, precum Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie Teologul și Sf. Efreim Sirul în scrierile lor despre preoție.

Sf. Ioan Gură de Aur, entuziasmat de participarea preotului la sacerdoțiul Mântuitorului, îndeosebi prin slujba Sfintei Liturghii, constata că

„preoția se exercită pe pământ, dar rangul ei face parte din categoria lucrurilor cerești; și cu drept cuvânt, pentru că nu un om, nu un înger, nu un arhanghel și nici vreo altă putere spirituală creată i-a fixat acest rang, ci Duhul Sfânt însuși. El acordă înalta sa încredere oamenilor, deși fiind în îmbrăcate în corp, să îndeplinească această slujbă cu totul îngerească. Dacă reflectăm că acela care poate să se apropie de această natură prea fericită și nemuritoare, este un om îmbrăcat în carne și sânge, atunci rămânem uimiți de profunzimea misterului și, în același timp, pătrunși de măreția puterii, pe care harul Sfântului Duh a încredințat-o preoților. Prin oficiul lor se îndeplinesc aceste minuni și multe altele nu mai puțin însemnate, spre slava lui Dumnezeu și mântuirea noastră. Și apoi, făpturile, care locuiesc pe pământ, de care le este legată existența, să fie puse la chivernisirea lucrurilor cerului, la exercitarea unei puteri, pe care Dumnezeu nu a dat-o nici îngerilor, nici arhanghelilor! Căci nu acestor spirite s-a zis: «Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer» (*Matei* 18, 18). Principii pământului au și ei puterea de a lega, dar numai corpurile; legătura despre care vorbește Evanghelia, este o legătură care încătușează sufletul și se extinde până în ceruri: tot ce fac preoții aici jos, Dumnezeu întărește sus; Stăpânul confirmă sentința slujitorilor săi”².

Din aceeași perspectivă, Sf. Grigorie Teologul îl vede pe preot

² SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Despre preoție*, III, 4-5.

„stând alături de îngeri, preamărind pe Dumnezeu alături cu arhanghelii, aducând jertfe la altarul cel de sus, luând parte la slujba de preot împreună cu Iisus Hristos, înnoind făptura, restabilind chipul lui Dumnezeu în om, slujind lumii celei de sus, ba, ceva mai mult, devenind întru câtva Dumnezeu și pe alții Dumnezei făcându-i”³.

Sf. Efreem Sirul ne descrie demnitatea preoției în termenii unei adevărate viziuni sfinte:

„Minune uimitoare, putere nespusă, mister înfricoșat al preoției! Slujbă sfântă, sublimă, de neprețuit, cu care Hristos, după venirea sa pe pământ, a binevoit să însărcineze pe nevrednicele sale făpturi! Vă rog în genunchi, cu lacrimi și cu suspine, să cinstiți acest tezaur al preoției, tezaur pentru cei care știu să-l păstreze cu sfințenie și cu vrednicie. Dar cum voi putea să slăvesc demnitatea preoțescă? Ea întrece orice idee, orice știință. Sf. Apostol Pavel la ea se gândea, după părerea mea, când scria: «O, adâncul bogăției, al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu!»! Eu îl văd pe preot în mijlocul sfinților, în cetele curții împăratului împăraților, în mijlocul celor fără de trup, strălucitoare de slavă, pline de iubire, el se desfată în apropierea (intimitatea) Domnului său, Creatorul și izvorul a toată lumina: el își exprimă o dorință și această dorință îi este împlinită”⁴.

³ SF. GRIGORIE TEOLOGUL, *Despre fugă*, LXXIII.

⁴ SF. EFREM SIRUL, *Cuvânt despre preoție*.

Este clar că natura oficiului pe care îl îndeplinește preotul, îl indică și aureola de cinste și de demnitate a chemării sale. În general, trimisul, delegatul, ambasadorul sau ministrul unei înalte autorități poartă cinstea care se reflectă din însăși situația autorității pe care o reprezintă. Calitatea preotului, de locuitor al lui Hristos (*2 Corinteni* 5, 10) îi creează o condiție de cinste și de stimă, deci de demnitate. Și „a servi (a sluji) lui Dumnezeu, aceasta înseamnă a domni”⁵, întrucât el reprezintă măreția și autoritatea infinită. Ce condiție mai înaltă decât preoția, ce demnitate omenească poate concura în sublimitate aureola slujbei preoțești?

„Cel ce păzește pe stăpânul său va fi răsplătit cu cinste” (*Pildele lui Solomon* 27, 18), zice Sfânta Scriptură; nu este chemare mai sublimă decât aceea de a fi în serviciul lui Dumnezeu, de a fi păzitorul depozitului sfânt care ne este încredințat, de a exercita atribuții pe lângă Dumnezeu și direct în slujba Lui, a împărăției Lui. Este explicabil entuziasmul Sfinților Părinți mai sus citați, care se arată covârșiți de sublimitatea unei chemări, care întrece granițele timpului și ale spațiului.

Impresionat profund de funcția sacramentală a preoției creștine, un scriitor modern, Thomas Carlyle, a dat libertate admirației sale pentru măreția slujirii preoțești în următorul pasaj: „Nimic nu este mai mare ca jertfirea corpului lui Iisus Hristos. Chiar dacă v-ați găsi pe ultima treaptă a acestei ierarhii sfinte, ar trebui să vă considerați prea onorați, pentru ca să nu puneți limite devotamentului vostru”⁶.

⁵ GIBBONS, *L'ambassadeur du Christ*, Paris, 1897, p. 19.

⁶ GIBBONS, *L'ambassadeur du Christ*, p. 24.